

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПАНОВА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PANOVA AND ORHERS v. UKRAINE)
(Заява № 28519/10 та 3 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 08 липня 2021 року

У різні дати до 1987 року заявникам, які працювали на базі відпочинку державного підприємства, було надано житло у одній з будівель на її території. У 1992 році приватне підприємство придбало колишню базу відпочинку. Заявниці стверджували, що вони підтримували будівлю та інфраструктуру у належному стані, а приватне підприємство не здійснювало жодних заходів щодо утримання майна.

У 2004 року приватне підприємство з метою продажу колишньої бази відпочинку почало вживати різних незаконних заходів для виселення заявників, не виконавши обіцянку щодо надання їм іншого житла.

У 2006 році прокурор Макарівського району ініціював, серед іншого, в інтересах заявниць цивільне провадження, вимагаючи видачу приватним підприємством ордерів згідно з Житловим кодексом України (1983 року). Приватне підприємство подало зустрічний позов, посилаючись на загальні положення цивільного законодавства та вимагаючи виселення заявниць.

Шевченківський районний суд м. Києва (далі – районний суд) ухваливши рішення про виселення заявниць, встановив зокрема, відсутність документів щодо призначення бази відпочинку для постійного проживання, її реєстрації, як частини державного житлового фонду, та відсутності законної підстави для заявниць орендувати приміщення колишньої бази відпочинку.

Апеляційний суд м. Києва скасував рішення суду першої інстанції, зазначивши, що виселення не може бути дозволено без детальної оцінки індивідуальної ситуації кожного мешканця та положень Житлового кодексу України. Верховний Суд України скасував рішення апеляційного суду та залишив рішення районного суду в силі. У різні дати в травні та червні 2010 року заявниць було виселено.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що судові рішення про їхнє виселення становило незаконне та несправедливе втручання в їхнє право на повагу до житла, а також за статтями 6 та 13 Конвенції у зв'язку з тим, що рішення національних судів не дали належної відповіді на їх основні аргументи та на відсутність ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами.

Розглянувши скаргу заявників за статтею 8 Конвенції, Європейський суд зазначив, що виселення заявниць ґрунтувалося на рішеннях національних судів про те, що будівля, у якій проживали заявниці, не була належним чином зареєстрована у 1980-х роках як будівля, яка належала до державного житлового фонду і була призначена для постійного проживання, у зв'язку з чим постійне право оренди *de facto* не було належним чином врегульовано *ab initio*. Однак судові органи належним чином не розглянули аргументи заявниць, що з огляду на те, у який спосіб їх було поселено та які приміщення вони займали, їх виселення поклато б на них надмірний індивідуальний тягар. Позбавлений будь-якого аналізу індивідуальної ситуації кожної заявниці процес прийняття рішень призвів до втручання, яке не було справедливим, у зв'язку з чим Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції.

Щодо скарг заявниць за статтями 6 та 13 Конвенції Європейський суд з огляду на факти справи, доводи сторін і свої висновки за статтею 8 Конвенції дійшов висновку, що основне юридичне питання, порушене заявницями, було розглянуто і потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті зазначених скарг немає.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Вирішує* вилучити заяву, подану четвертим заявником, паном І.В. Бірючковим, з реєстру справ відповідно до підпункту «с» пункту 1 статті 37 Конвенції;

3. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 8 Конвенції;

4. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції щодо першого, другого та третього заявників;

5. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скарги за статтями 6 та 13 Конвенції;

6. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

- (i) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро кожній та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, першій, другій та третій заявникам в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 950 (дев'ятсот п'ятдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам, в якості компенсації витрат на правову допомогу першій, другій та третій заявникам спільно, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок їхнього представника;
- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.».